

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE HAND VAN LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK, VERKENNEND ARCHEOLOGISCH BOORONDERZOEK, WAARDERENDE PROEFPUT EN PROEFSLEUVEN T.H.V. DE KINSCHOTSEBAAN TE OUD-TURNHOUT

NOTA PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 1467

Rapport opgemaakt door: ABO nv

Oktober 2020 – november 2021

Projectnr. intern: 29835

Projectnr. OE:

- 2020J110 (archeologienota)
- 2020L9 (landschappelijk booronderzoek)
- 2021A202 (verkennend archeologisch booronderzoek)
- 2021C487 (proefputten i.f.v. prehistorische artefactensites)
- 2021J284 (proefsleuven)

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Gemotiveerd advies.....	4
3	Besluit	6
4	Kwaliteitscontrole en ondertekening	7

1 INLEIDING

Naar aanleiding van de geplande renovatie, gedeeltelijke afbraakwerken en nieuwbouw t.h.v. de drinkwaterwinning en het waterproductiecentrum aan de Kinschotsebaan te Oud-Turnhout werd reeds een archeologienota opgemaakt door ABO nv in 2020. De archeologienota stelde dat de zone van het projectgebied waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden een matig tot hoog archeologisch potentieel heeft. Er was geen specifieke verhoogd verwachting met betrekking tot een bepaalde archeologische periode. Verder archeologisch vooronderzoek was dus aangewezen. Omwille van de aanwezige structuren en bebossing diende het archeologisch verder vooronderzoek uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. Het verslag van resultaten van de nota behandelde de resultaten van het onderzoekstraject dat bestond uit een landschappelijk bodemonderzoek, verkennend archeologisch booronderzoek, waarderend onderzoek in de vorm van proefput en proefsleuvenonderzoek.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het landschappelijk booronderzoek wees uit dat de bodemopbouw ter hoogte van het projectgebied vrij goed bewaard is gebleven. De natuurlijke bodemopbouw is immers in elke boring vastgesteld en was slechts ondiep aangetast door antropogene (bodem)ingrepen. Deze verstoring is overwegend gelinkt aan ploegactiviteiten ter voorbereiding van het terrein voor het aanplanten van een bos. Het archeologisch niveau wordt verwacht direct onder dit geroerde pakket op een diepte tussen zo'n 20 à 90 cm-mv. Aangezien de geplande ontwikkeling van het terrein gepaard gaat met bodemingrepen die de diepte van het verwachte archeologische niveau overstijgen, vormen ze een bedreiging van de eventueel aanwezige archeologische resten en/of sporen. Voor alle zones van het onderzoeksgebied dient er dan ook bijkomend archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden om het archeologisch potentieel te evalueren. Het landschappelijk booronderzoek had aangetoond dat het terrein nog potentieel heeft voor het aantreffen van prehistorische artefactensites. Vervolgens werd dan ook een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd waarbij gebruik gemaakt werd van kern- en uitbreidingszones. Dit liet toe om een eerste zicht te krijgen op de aan- of afwezigheid van een prehistorische artefactensite. Van de 158 uitgevoerde boringen leverde er één lithisch materiaal van antropogene oorsprong op. Het gaat om boring 174 die ongeveer in het midden van de centrale onderzoekszone gelegen was. Het staal uit de licht geroerde E-horizont (100-115 cm-mv) leverde twee fragmentjes verse silex op. De vondsten betreffen mogelijk twee fragmentjes van gebroken microklingen. Naast lithisch materiaal leverde het zeefresidu ook baksteenfragmentjes en twee kleine scherfjes van aardewerk op. Het feit dat dergelijke vondsten van jongere oorsprong samen met het lithisch materiaal werden aangetroffen, kan wijzen op een eerdere verstoring die een impact heeft gehad op de bewaring van het archeologische bodemarchief. Het is waarschijnlijk dat deze een gevolg is van ploegactiviteiten voor het aanplanten van het bos maar gezien de diepte wordt eerder gedacht aan grondwerken i.f.v. de aanleg van het waterzuiveringscomplex.

Omdat het verkennend archeologisch booronderzoek een potentieel voor prehistorische artefactensites aantoonde, diende dit verder onderzocht te worden. Aangezien er slechts twee fragmentjes lithisch materiaal werden aangetroffen in één boring gecombineerd met het feit dat er ook baksteen en aardewerk werd aangetroffen en het feit dat de boring gelegen is nabij een verstoorde zone door de aanleg van een leiding, wordt geadviseerd voor het uitvoeren van aanvullend vooronderzoek in de vorm van een proefput i.f.v. steentijdartefactensites. Deze proefput dient te voldoen aan de bepalingen uit het programma van maatregelen en de Code van Goede Praktijk. Specifiek voor dit projectgebied wordt de put van 1 m² groot geplaatst met boring 174 als centrum. Afhankelijk van de resultaten van deze proefput konden rondom aanvullend waarderende archeologische boringen geplaatst worden maar dit bleek niet noodzakelijk te zijn gezien het geroerde karakter van de bodem op deze locatie.

Het waarderend archeologisch vooronderzoek liet toe een beter zicht te krijgen op de bewaring van eventuele prehistorische artefactensites. De diepte van de vastgestelde verstoring ter hoogte van de geplaatste proefput was echter van die aard dat eventueel aanwezige sites niet langer *in situ* bewaard konden zijn. De twee stukjes lithisch materiaal die werden aangetroffen tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek zijn dan ook waarschijnlijk van lokale oorsprong maar werden verstoord door latere antropogene bodemingrepen. Deze hebben waarschijnlijk te maken met de werken i.f.v. de aanleg van het waterzuiveringscomplex.

Aangezien het waarderend archeologisch vooronderzoek niet toeliet prehistorische sites te identificeren, was met betrekking tot de steentijden geen bijkomend archeologisch (voor)onderzoek nodig. Omdat sporensites wel nog bewaard konden zijn ter hoogte van het projectgebied, diende

overgegaan te worden tot de laatste stap in het traject van archeologisch vooronderzoek, namelijk proefsleuven. Bij de uitvoering van het veldwerk diende rekening gehouden te worden met de actieve kabels en leidingen en diende ook de aanwezige begroeiing verwijderd te worden.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden antropogene verstoringen vastgesteld in de profielen en in het vlak. Ondanks deze antropogene impact bleek het archeologisch niveau goed bewaard te zijn. Het bevond zich immers geregeld wat dieper onder het maaiveld. Binnen de antropogene verstoringen die konden vastgesteld worden, konden twee groepen onderscheiden worden. Enerzijds gaat het om oudere bosbouwpraktijken die hun sporen hebben nagelaten in de bodemopbouw zoals bijvoorbeeld ploegsporen. Deze werden over heel het onderzoeksgebied her en der aangetroffen. Anderzijds konden er recente verstoringen door bouw- en afbraakwerken geregistreerd worden. Zo werden in de buurt van het voormalige woonhuis bandensporen geattesteerd en kwam er ook een grote aansluitende verstoring voor ter hoogte van het woonhuis zelf. Verder kon ook de impact ten gevolge van de aanleg van het waterzuiveringscomplex vastgesteld worden al resulteerde dit in de aanwezigheid van een ophoging van het centrale gedeelte van het onderzoeksgebied.

De resultaten van de voorgaande onderzoeken van het archeologisch traject sluiten aan bij de bodemopbouw die werd aangetroffen in de profielen. Het gaat in zo goed als alle gevallen om hetzij intacte, hetzij afgetopte en/of licht verstoorde podzols enerzijds of profielen waar dergelijke bodemvorming niet had plaatsgevonden maar waar veralgemeend een O/A-verstoring-C-profiel werd vastgesteld. Plaatselijk waren verder nog indicaties aanwezig voor oudere fasen van bodemvorming die later werden overstoven. In één geval werd veen aangetroffen dat later eveneens werd afgedekt. Bij alle profielen werd tijdens de proefsleuven bovenaan een strooisellaag aangetroffen waaronder een vergraven en/of opgehoogd pakket aanwezig was. Door de eerdere antropogene activiteiten was de oorspronkelijke bodemopbouw plaatselijk afgetopt maar was nergens echt sprake van een diepgaande verstoring die een afwezigheid van het archeologisch niveau kon hebben veroorzaakt. Door de eigenheid van het vroegere landschap met een heuvelachtig duinenreliëf bevond het archeologisch niveau zich immers op variabele diepte en waren de implicaties voor het (archeologisch) niveau niet steeds dezelfde. Op de meeste plaatsen was het bewaard onder een aangebracht ophogingspakket en/of onder een verstoring die al dat niet nog een podzol afdekte of zelf uit een verrommelde podzol bestond. Daar waar er verstoringen voorkwamen, is dit een gevolg van eerdere activiteiten op het terrein door ploegen in functie van het aanplanten van het bos of door werken in functie van de aanleg van het waterzuiveringscomplex.

Het aantal aangetroffen archeologische sporen bleef beperkt tot negen, een aantal dat na couperen herleid werd tot zeven. De twee kleine ovale spoortjes bleken immers van natuurlijke aard. Voorts ging het om smalle geulen die gegraven zijn in functie van de aanleg van het bos. Tenslotte werd ook een plantkuil van een boom aangetroffen. Hoewel er geen materiaal werd aangetroffen dat een datering van deze sporen zou toelaten, kunnen ze op basis van hun aard en de algemene geschiedenis van de regio wel aan de nieuwste tijd worden toegewezen. Er kan gesteld worden dat er zich geen archeologische site ter hoogte van het onderzoeksgebied bevindt.

De kans op kennisvermeerdering bij eventueel verder archeologisch onderzoek wordt omwille van de lage densiteit en aard van de sporen, gecombineerd met de datering, zeer laag ingeschat. Er wordt dan ook geoordeeld dat het archeologisch potentieel van het terrein voldoende onderzocht is door middel van proefsleuven. Rekening gehouden met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek, de geplande bodemingrepen en een kosten-baten afweging is vervolgonderzoek dan ook onwenselijk.

3 BESLUIT

In navolging van het advies dat werd uitgeschreven in de archeologienota werd een traject voor archeologisch vooronderzoek opgestart voor het terrein t.h.v. de Kinschotsebaan te Oud-Turnhout om de archeologische waarde van dit onderzoeksgebied te evalueren. De resultaten hiervan geven aan dat het onderzoeksgebied een zeer laag archeologisch potentieel heeft.

In eerste instantie werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd op het terrein. Verspreid over de drie zones van het onderzoeksgebied werden 42 boringen uitgezet waarvan er 38 effectief werden uitgevoerd. Deze gaven aan dat er zich vanaf 20 à 90 cm-mv een leesbaar archeologisch niveau bevond. Aangezien de natuurlijke bodemopbouw goed bewaard was en de landschappelijke ligging mogelijk een verhoogd potentieel inhield, werd verder vooronderzoek geadviseerd voor het opsporen van prehistorische artefactensites. In eerste instantie werd een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Er werd slechts in één boring een lithisch fragmentje aangetroffen. Het onderzoek werd vervolgens voortgezet in de vorm van een waarderend onderzoek in de vorm van een proefput ter hoogte van de positieve boring. Dit leverde evenwel geen verdere indicaties voor het voorkomen van steentijdartefacten op. Er bleek integendeel plaatselijk een diepe verstoring voor te komen. Het vooronderzoek werd afgerond met een proefsleuvenonderzoek. De studie van de profielen gaf aan dat het archeologisch niveau tussen 50 en 150 cm-mv voorkwam. Vermoed wordt dat er een dynamisch en glooiend niet erg vruchtbaar duinenlandschap voorkwam dat weinig aantrekkelijk was naar occupatie toe.

Het aantal aangetroffen archeologische sporen bleef beperkt tot negen, een aantal dat na couperen herleid werd tot zeven. De twee kleine ovale spoortjes bleken immers van natuurlijke aard. Voorts ging het om smalle geulen die gegraven zijn in functie van de aanleg van het bos. Tenslotte werd ook een plantkuil van een boom aangetroffen. Er werden op één vondst, bestaande uit twee fragmenten industrieel aardewerk, na geen vondsten aangetroffen. De aangetroffen sporen konden niet nader gedateerd worden maar zijn vermoedelijk resten uit de nieuwste tijd (19de à 20ste eeuw). De data voortkomend uit het vooronderzoek gaven aan dat het onderzoeksgebied een laag archeologisch potentieel heeft.

De resultaten van het traject van archeologisch vooronderzoek in acht nemend, lijkt een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving niet relevant. Er worden dan ook geen bijkomende maatregelen geadviseerd voor het onderzoeksgebied.

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		9 december 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		9 december 2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		9 december 2021